

ACC. N:R. 3964

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Per Bengtsson

Härad: Hårjägers

Adress: 27:15 Borgeby

Socken: Parsbecks

Berättat av:

Uppteckningsår: 1933

Född år 1856 i Parsbecks

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Uppteckningen rör Fieder och bruk i gamla Fider.

Just nu om en vecka eller så der, vid denna
tid i gamla Fider, började julbräskan med
slakt och bak. På de större ställen började de
klockan 12 om natten ^{att} sätta i deg till det
enra baket efter det andra, två bak groft
bröd, för det skulle vara ^{-räcke-} till påsk, också
flera sorters fint och många sorters kakor
såsom pepparkaker och "goaran" julgubbar och
vad man ser de nu hade der blev hela köja
fulla så de var ett ^{stort} ~~stort~~ ^{stort} ~~stort~~ göra för pigorna
eller hembiträden, som den nu kallad ~~den~~
Men den var inte bättre varda den Fider.

desamma var det med slakten, der slaktades
mycket för det skulle ^{käka} vara hela året på de
större ställen slaktades flera svin och får
även som en gammal ko som dom saltade.
Och så var det bryggen, två sorters dricka
vanligt sådant och julöl, dom beredde
all mat själv dom köpte ingenting somna
köred allting färdigt, när dom ser var färdi-
ga med altsammans så köpte dom på
deras köstafolk, så körd de till dom
med ^{mat} utaf alla slag såsom bröd och fläsk
och korv äfvensom en trutka öl för ^{folket} dom
hade lite betalt när de kördade en plåt
om dagen (33 öre) och födan förstas, men så
bjudd de om högtidkvällarna när de
dom hade gemensamt tåtit sig maten
sig väl smaka så skulle där betas

ACC. N:R. 3964

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lier Bengtsson
 Härad: Härjagers Adress: N: 15 Porgerby
 Socken: Parsebecks Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1933 Född år 1856 i Parsebeck

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

3.) Uppteckningen rör beder och bruk i gamla tider.

alla sorters jultekar ^{100 p. st.} dom satt allesammans
i en ring på golvet, så skulle de låta
en tofla valsa runt under kulan, den skulle
inte synas för den var en som gick bakom
ringens och skulle passa på och fåga den,
den som han tog den ifrån den skulle sen
upp att gå, dom kalla den teken för
"skopår". dom hade flera tekar såsom dela
Oxen, det gick så till att var och en fick
erågot ett af oxen såsom horn, mule, pannor,
rygg, ben, svans, så var det en som gick på
golvet och förde kalas om oxens delning

Skriv endast på denna sida!

3964

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4

dom hade även andra betas, som krypa
till Lissa, de gick så till att dom fände
ett ljus å satte på en stol mitt på golvet
så skulle de en ha burdet för ögonen
och gå och släcka ljuset, dom hade många
lustiga och goda skott och lustiga tidsfördrif
som varade till Midnatt, då de ryckte upp
då husbonden eller någon annan slutade
med att läsa Oströber och några valda
Julspalmer. Se ar det Otteräng i Pyttan på
följande dag ^{Jultagen} så skulle man dit så många
som kunde, det var högtidligt när tempel-
klockorna kallade i arla morgonstund, dom
ringde även när julen börja för julastan på
eftermiddagen varis dag så länge julen varede
ringde när Solen gick ner det kallas för Marie-
klocka, det brukas skänste är på somliga
platser

Vidare gelde frågarn om halmfiguur såsom
 gubbar och gummor af haln, de gjorde dom såsom
 afress kransar som hängde öfver bordet, det gick
 så till dom tog sådstävar på togen till höft
 eller skar axen utaf runda dem för blad dom
 skulle inte krökas för då slops dom sönder
 utan ransas med händerna, så blev ^{de} styva och
 glansiga, hvarr haln det blev vackrast, gult
 och glansigt, så gjorde dom många led till som
 led i järnstreckning, men stora så sammansatt
 de dom lederna till en krans på så sett med
 en syrnål och tråd tredde i varje pipa i haln
 strån till dom gick in läng ^{stämka} radda beroende
 på hur stor de ville ha kransen, När den
 färdig den färdig i storlek som de ville ha den
 så fäste dom i mitten på i kransen en fin
 tråd för ett hår af hästsvans var lämpligt

3964

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

När Kransen kringde i en så fin krans såg det
krevligt ut. för den var inte stilla utan den
gick fram och åter runt och ständigt, det
var en julpyrdnad på den tiden, så tillbraka
den latsaken af haln till barnen & ex julboka
julgunnen julfarbrödet, som barnen hade roligt
med även de af haln på så sätt hade haln
sin betydelse om julen även hörde jag den
gamle berätta att det var en sed som hade
haln i stugan under bordet med det vet
jag ej betydelsen, men jag tror det skulle
helighålla frälsarens födelse, i afseendet han
föddes i en krubba med haln vidare bruk
te ungdomen och stoppa upp gubba af haln
och springa till Nabourna med föreställande
han vandringsman och var ute på frieri ärende
med ett brev i hand som der stod skrevet,

i väl dikterade Ordalag om hans ärende,
han föreställde ären han var blivnen vilse om
dorn vilse visa honom rätta vägen, han var ^{ett} restad
som en vandringsman, ty han hade en säck på
rygg och stav i handen, så ställdes han på köns
trappan när dörren gick inför. Fält mannen i
fjällren på den som öppnade och den blev ett
fastigt värande, skrikande, så alla skulde fram
och se va den va på färde, så var det till att
läsa vad som den stod i brevet så blev den man
en befodrad till nästa gård om inte strax så
åtminstone senare de va säkert, så det kunde
hända att den kalngubben fick besöka ett helt
lyttens innan han fick uträttat sitt ärende
med men det var å en sida sett ett fullt skämt
för det st kunde omredvetet skämma någon
variger som det kunde bliva ödesdigra följder -

3964

Uthklädning och kungsvandring om julen brukades i allmänhet för i tiden, det var mest de största högtidskvällarna såsom jul och Nyårs aften, då samlas de i hela byalag och drev sina experiment f. ex. dom gick och ledde en dromedag ^(kamel) omkring den fielt di på ^{sa} sätt, en lång Karl gick böjd ställning så hade han en kapp fört och en bakut som bildade huvud och svans så höjde dom ett takar öfver det hela så satte dom en ^{pipe} titel på mannens rygg så såg det ut som en dromedag så gick den en ledde blen i ett snöre och hela följit var utklädda i de fulaste dräkter man kan tänka sig både vrängvända och med pålta med stöda utför men dylika upptåg förekommer endast i liten utsträckning numera det har inte förekommit ^{på} 20 år tillbaka.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

3964

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

det var afven fragan om der sattes upp
kalkbarkar till faglarna om julen, det
gjorde man på sätt att drängen på husbond-
ens befallning, på julaftons eftermiddag satte
upp en storr i trädgården, bandt in sådunkäry
helst Havre, i den. Der hade faglarna tredigt.
~~i den~~ Flitiga var dom i den så länge der fanns
något kvar, det var trevligt & nöjsamt och
skåda, och det var ju ett stort tillskott i
deras Næringsbehof, f. ex när marken var sero-
beteckt det spelar icke så liten roll i deras
begränsningsförhållande. När julen var slut så
var det inte mer utaf den kärven, den var
så renstuckad för kärne, det dugde endast
att strö inder kossorna med, men den seden är
fortfarande numera endast i mycket liten ut-
sträckning, för cirka 30 å 40 år sen var det all

Den var det frögar om Sjerrigossur sådana
var den orken. Denas Tid var Trättor aftun
och Trättordags kvell, De hade klätt ut sig
med vita bluskar med besättning af några
röda eller gula band även mössan var till
ovanlig besättning med band och en röd eller
vit tops i pullen, Sjerrans tillverkta dom
sjelva den bestod utaf en bred bräda i övre
ändan så bred så Sjerrans kunde bliva till
stor, den tillrade ett klockfodralt så var den
glas för yttersidan så satt Sjerrans mellan
den var så stor plats så den kunde färdas
små ljus i det fodralet, så hade dom en
särts fjäder på baksidan som dref Sjerrans
till att gå runt så färdde dom ljuset
som gavs återkun på Sjerran med rikt-
liga bluskar, det såg rätt vackert ut.

också sjung dom på samma gång något
som det tyckte passa till. För det mesta
var det; En Stjerna gick på Himlen
fram o. s. v. men efter mitt omdöme var det
icke stor andakt i det för dom var frögare
på samma gång dom hade säcka dom ville
hava mat uti, alla slags bröd fläsk, tran-
och brännvin så blev dom fulla så det blev
inte någon högtidsång tillist, åtminstone
så hade de några vers dom läst som skul-
de föreställa de vise mänsren och Petter
kenns Stjernas men ~~sed~~ som ovann sagt
blir det rustigt på dom siste stället,
så deras besök hade nog inte saknas ty
man kan ju kalla dom Linnson de andre
Julaspögen som hade stoppats upp med
kallor. detta är igen berättelse för 50 år tillbaka

12

3964

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Nu kommer vi till slutet på julen, då
 knut ~~skor~~ julen ut såde vi, de var tolfte
 dagen från julafton, då bjöd de husmodern
 extra förelämnad för till att ~~höra~~ ut julen,
 sedan blev som vardags kost då hade
 afven ungdomen fritt, dom hörd ut julen
 med dans, ~~och~~ samtals alla i hela byn till
 gemensam fest, och då i stugorna ~~lockades~~
 mer alla gardinen och stycken, ^{och julaböcker} som de brukte.

^{och andra} ~~och andra~~ bilder af ~~Frälsaren~~ o jungfru Maria o andra
 i dessa ^{och andra} märkliga fotografier, så sam sagt var julen
 slut, så gick man börja vardagligt arbete.
 drängarna med slagor på togan, och pigorna
 med spinnrockarna för i julveckorna var dom
 mestkända stilla. Tyvärr kan jag icke skildra
 något om de Nammur som står i frägoformläret
 det har jag ingen erfarenhet om, det är i. Där om
 de passerade